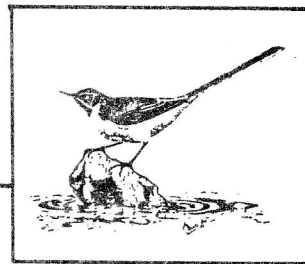

KORTE MEDEDELINGEN

GEMENGD BROEDGEVAL GRAUWE GANS X BRANDGANS IN 1985 EN 1986

In 1981 werden te Budel-Dorplein de eerste broedgevallen van de Grauwe Ganzen vastgesteld (Heijnen 1981). Sindsdien broeden er jaarlijks tenminste 3-4 paren en daarmee lijkt de Grauwe Gans zich definitief in het gebied gevestigd te hebben. Het gaat om exemplaren van zowel de ondersoort anser als rubirostris. Waarschijnlijk betreft het uit gevangenschap ontsnapte vogels (Van Poppel 1982).

In het vroege voorjaar van 1985 werd voor het eerst een Brandgans tussen de Grauwe Ganzen waargenomen. Tot ieders verbazing werd dit beest op 8 mei gepaard met een Grauwe Gans aangetroffen; dit paar bleek vijf jongen grootgebracht te hebben. De jongen waren wat kleur van het donskleed betreft een tussenvorm tussen Grauwe Gans- en Brandgansjongen. Op 25 juli 1985 werd één van deze jongen gezien, inmiddels bijna volgroeid en eveneens intermediaire kenmerken vertonend (Peeters 1986a).

In de winter zijn de ganzen in Budel-Dorplein afwezig. Ze keren in februari - maart terug. In het voorjaar van 1986 werd tussen de Grauwe Ganzen wederom "de" Brandgans ontdekt. Op 30 april van dat jaar werden drie Grauwe Gans-paren met jongen (4, 6 en 11) waargenomen. Bovendien was tenminste één exemplaar van het intermediaire Grauwe Gans x Brandgans-type present, blijkbaar een jong van het mengpaar uit 1985. Tot onze verrassing bleek de Brandgans weer gepaard te zijn met een Grauwe Gans van de ondersoort anser en ook nu hadden zij vijf donsjongen bij zich, van circa één week oud (Peeters 1986).

In tegenstelling tot 1985, toen de jongen er alle grauw gekleurd uitzagen, ging het nu om drie grauwe (= intermediaire) en twee gele jongen. De gele jongen waren niet te onderscheiden van de jongen van pure Grauwe Gans-paren. Het mengpaar met jongen werd nog geregeld in mei en juni 1986 gezien.

Het is opmerkelijk, dat twee ganzensoorten van verschillend geslacht (Anser en Branta) gepaard kunnen zijn en jongen groot kunnen brengen. In hoeverre dit fenomeen reeds eerder is geconstateerd heb ik niet na kunnen gaan, hoewel in Bauer en Glutz (1966) wel melding wordt gemaakt van enkele vergelijkbare bastaarderingsen. Interessant is ook het feit, dat het mengpaar in 1986 twee donsjongen van het gele Grauwe Gans-type onder zijn hoede had. Voor dit verschijnsel zijn drie verklaringen te bedenken:

1. De twee jongen zijn afkomstig van een puur Grauwe Gans-paar en geadopteerd door het mengpaar. Adoptie is echter een zeldzaam verschijnsel en gezien de leeftijd van de jongen op 30 april (ca één week) een onwaarschijnlijke verklaring.
2. De twee jongen zijn geel door een of andere genetische factor die in sommige gevallen tot gele en in andere gevallen tot intermediaire kleuren leidt. Het is mij niet bekend in hoeverre dit mogelijk is. Maar aan gezien de jongen uit 1985 alle grauwe waren, lijkt de kans op een dergelijke factor klein.

3. De twee jongen zijn geel als gevolg van het feit, dat de Grauwe Gans (en dat moet dan een vrouwtje zijn) ook met een soortgenoot gekopuleerd heeft. De grauwe jongen zijn dan het resultaat van kopulaties met de Brandgans.

Verklaring 3 lijkt momenteel het meest aannemelijk, maar zekerheid hieromtrent bestaat uiteraard niet.

Literatuur

- Bauer, G. & U. Glutz von Blotzheim. 1966. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Frankfurt a/M.
- Heijnen, T. 1981. Eerste broedgevallen van inheemse Grauwe Ganzen in Noord-Brabant. Roodborsttapuit 1 (1): 27.
- Peeters, L. 1986a. Gemengd broedgeval Brandgans x Grauwe Gans te Budel-Dorplein. Roodborsttapuit 5 (1): 40.
- Peeters, L. 1986b. Opnieuw broedgeval Brandgans x Grauwe Gans. Blauwe Klauwier 12 (3): 12.
- Poppel, A. van 1982. Eerste broedgevallen van inheemse Grauwe Ganzen in Noord-Brabant? Roodborsttapuit 1 (2): 53.

Tom Heijnen, Boschdijk 1981, 5626 AG Eindhoven.

GEDRAG VAN ZWARTKOPMEEUWEN GEDURENDE HET BROEDSEIZOEN: ENKELE AANVULLINGEN

In de Kokmeeuwenkolonie te Budel-Dorplein (ca 4-5000 paren) worden sinds 1978 jaarlijks Zwartkopmeeuwen waargenomen. Tot 1986 ging het daarbij om tenminste drie tot zes (sub) adulte vogels en in 1986 om tenminsten 12-13. In enkele gevallen is het broeden van Zwartkopmeeuwen aangetoond, zoals in 1986 toen een broedgeval van een gemengd paar Zwartkopmeeuw x Kokmeeuw werd vastgesteld en het broeden van een paar (waaronder tenminsten een Zwartkopmeeuw) op grond van het transporteren van nestmateriaal waarschijnlijk was.

In april en mei 1986 kon ik bij een aantal Zwartkopmeeuwen uitvoerig het paarvormingsgedrag waarnemen alsook overige gedragingen. Ten opzichte van de beschrijving van het gedrag in Cramp en Simmons (1983) zijn de volgende waarnemingen te Budel-Dorplein interessant.

1. Op 30 april werd bij twee (veronderstelde) paren van Zwartkopmeeuwen (alle adult of subadult) frequent bedelgedrag van de ene vogel ten opzichte van de andere gezien. De bedelende vogel hield de nek horizontaal gestrekt, onderwijl luid roepend (volgens zichtwaarnemingen) en de snavel van de andere vogel aanpikkend. Deze ging meestal over tot het ophoesten van voedsel, dat door de bedelende vogel naar binnen werd gewerkt. Op 4 mei werd dit gedrag bij één paar Zwartkopmeeuwen waargenomen.

Op 4 en 14 mei werd het bedelgedrag tevens waargenomen bij een gemengd broedpaar Zwartkopmeeuw (subadult) x Kokmeeuw en wel door de Zwartkopmeeuw ten opzichte van de Kokmeeuw.